

ELŐTERJESZTÉS

Lehetőségek a „Vegyipari Átmenet” munkavállalói érdekképviselete kapcsán (VDSZ)

A vegyipar stratégiai szerepet tölt be az európai gazdaságban. Ma a negyedik ipari forradalomnak vagy ipar 4.0-nak nevezett jelenséget éljük meg, amelynek a digitalizáció az egyik legfontosabb pillére, ugyanakkor a dekarbonizált és környezetbarát gazdaság felé vezető zöld átmenet küszöbén állunk.

Ez a kettős átmenet lehet a kulcsa a gazdaság szén-dioxid-mentesítésének és a körkörös fejlesztési modell elfogadásának, a lineáris ipari értékláncok átalakításának a hulladék és a szennyezés minimalizálása, a keletkezett hulladék jobb felhasználása és a környezetvédelmi normák garantálása érdekében.

A VDSZ, a MAVESZ és a Magyar Kormány együttműködéséhez az alábbi kivonatos előterjesztést, tájékoztatást adjuk a VDSZ elnöksége felé, hogy a „Vegyipari átmenet” című *(74 oldalas, részletes, angol nyelvű dokumentum alapján)* minél hatékonyabb készségfejlesztést és érdemi szociális partnerségi együttműködést valósíthassunk meg a területen.

A szakmai partnerségek a vegyiparban érdekelt felek számára lehetőséget biztosítanak a meglévő és újonnan felmerülő készségigények vizsgálatára a vegyianyag területén az ágazatban, beleértve a kkv-kon túl mindazokat a cégeket, szervezeteket, amelyek számára a dolgozók és/vagy a vezetők számára készségfejlesztés végrehajtása előnyökhöz vezethet. Az EU Paktum a készségek fejlesztésével elősegítheti a munkaerő átképzését az iparban érdekelték számára szükséges módokon: a fenntarthatóság javítása, új kutatók és szakemberek képzése révén.

Fontos elem a **DIGITÁLIS oktatási cselekvési terv**, amely a megfelelő oktatási-képzési modulokat tartalmazza, illetve az egyetemekre vonatkozó európai stratégiai intézkedéseket, melyek bevonhatják a jövő szakembereit a területre, reagálva a folyamatosan változó körülményekre, hozzájárulva az európai vegyipar megerősödéséhez. Fentiek érdekében az érdekelt felek a dokumentumban javasolták a vegyipari munkaerő átképzésének és továbbképzésének támogatását az alábbi módozatokban meghatározott tevékenységeken keresztül:

- **fenntarthatóságra összpontosító képzések fejlesztése:**
  - ütemterv és program kidolgozása a készségek fejlesztéséhez
  - ágazatspecifikus képzések szervezése a zöld és fenntartható vegyi anyagok szabályozása és biztonsága témakörét érintve
  - a szükséges készségek fejlesztéséhez a pontos célok, elvárások megfogalmazása (szakmai, felsőoktatási, kutatási és ipari szabályozók tekintetbe vételével)
  - európai digitális innovációval kapcsolatos tudatosság növelése az ágazati központok és az általuk kínált digitális technológiai képzések megvalósításával
  - részvétel az EU ágazati együttműködési tervében – készségek fejlesztése, beleértve az energiaintenzív *Blueprint Alliance** területeket is *(*az ipari ökoszisztémák legfontosabb érdekelt feleit gyűjti össze. Ilyen érdekelt felek lehetnek például: cégek, szakszervezetek, kutatóintézetek, oktatási és képzési intézmények, hatóságok)*
  - hatékonyabb kompenzációs rendszer kidolgozása a kkv-k számára, hozzájárulás a szakképzéshez

- **közép- és felsőfokú, illetve egyetemi oktatások adaptálása:**

- hozzájárulás az Ifjúság Európai Évének tevékenységeihez, együttműködve a vegyipari munkaadók országos szövetségeivel,
- az egyetemi tanterveket hozzá kell igazítani az iparág igényeihez, irányított tanfolyamok szervezésével a szabályozásról, fenntartható és zöld kémiáról, a tanulmányi szerződéses gyakorlati képzések és a szakképzés adaptálása és képzési programok a jövőbiztos tudás elérhetővé tételével
- széles körű tudományos, technológiai, mérnöki és matematikai munka fejlesztése és biztosítása az összes érintett ágazatban

Fontos kiemelni tehát, hogy az új munkaerő bevonásához elengedhetetlenül szükséges, hogy a munkavállalók részesüljenek a megfelelő képzésekből, és tényleges munkafeladatokkal kombinált lehetőségekhez juthassanak. Ehhez az oktatás korszerűsítésére lesz szükség, ideértve a megfelelő képzési programokat, tekintettel a szakképzésben betöltött nagy jelentőségükre.

A vegyipar számára már most is nagyon hiányzik a megfelelő mennyiségű és minőségű szakképzett munkaerő, különösen a műszaki, digitális/informatikai területeken, termelés, logisztika, vegyi biztonság, vegyi szabályozás területein, és ez a tendencia a jövőben még inkább jellemzővé válik majd, a digitális készségek területén különösen. A dolgozók átképzésének prioritást kell élveznie a munkahelyek általános megszűnésének elkerülése érdekében – ez a vegyipar fontos kihívása is.

Javasolt teendők, lehetőségek megfontolásra, cselekvésekre:

- regionális képzési programok támogatása/szervezése olyan központokkal, ahol nehéz a vállalaton belüli képzés (pl. kisvállalatok), a már meglévő programokkal összhangban
- egész életen át tartó tanulás további előmozdítása
- készségekkel kapcsolatos kihívások előrejelzése és kezelése új technológiák bevezetéséhez, teljes mértékben a munkavállalók képviselőinek bevonásával (beleértve a digitális készségeket)
- vállalati képzések biztosítása, és ennek érdekében a dolgozók átképzése, felkészítés a jövő szakmáira (képzések a munkahelyről-munkahelyre való átállási tervekhez)
- az ágazat vonzerejének növeléséhez szükséges a megfelelő kommunikáció, a vonzó foglalkoztatási feltételek kialakítása (mint pl. rugalmas munkaidő, digitális technológiák, munkamegosztás stb.), illetve az ipar adjon megfelelő kutatási irányokat, amelyek iránt a fiatalok is érdeklődhetnek, kapcsolódhatnak

SZOCIÁLIS DIMENZIÓK

Az ipar számára is különös figyelmet kell fordítani a regionális kohézióra, az iparági munkaerőre és a fogyasztókra gyakorolt hatásokra. A felelős gondoskodás kezdeményezések révén az EU vegyipara már érzékelte, hogy a munkavállalók egészségére összpontosítás kiemelten fontos terület, ahogy a nemek közötti egyenlőség biztosítása is.

A zöld átállásnak igazságosnak kell lennie, az embereket helyezve előtérbe, és külön figyelmet kell fordítani azon munkavállalók, háztartások és fogyasztók támogatására, akiknek a legnagyobb nehézségekkel kell szembenézniük. Ebben az összefüggésben a szociális párbeszédnek fontos szerepet kell játszania.

A fenntartható termékek hamarosan általánossá válnak, és a magasabb termelési költségeket végső soron a fogyasztók viselik, azonban azok várhatóan minimálisak lesznek, mivel nagyon széles körben fognak elterjedni. Mindenesetre a legnagyobb mértékben el kell kerülni a negatív társadalmi következményeket. A munkavállalókra gyakorolt negatív hatások elkerülése érdekében az alábbi intézkedések megtétele lehet szükséges:

- a regionális kohézió megteremtése érdekében követni és értékelni szükséges a környezeti és gazdasági hatásokat, amelyek a vegyipari termelés hatása kialakulnak a régióban
- tájékoztatni kell a nyilvánosságot a kapcsolódó hatásokról és kockázatokról, ez csökkenti a meglévő bizonytalanságokat és segítheti a közvéleményt az átmenet könnyebb elfogadására
- céltámogatások és kohéziós politikák kialakítása a munkahelyek létrehozásához, átalakításához
- támogatni szükséges az aktív regionális munkaerő-piaci politikákat, beleértve a munkavállalók készségeinek javítását célzókat is
- a munkavállalók biztonsága és szociális biztonsága területén az új technológiák bevezetése előtt el kell végezni a biztonsági protokollok adaptálását
- állásváltási tervek kidolgozása (a társadalmi életciklus alapján értékelésekkel) és párbeszéd vállalati, helyi és ágazati szinten
- a munkavállalók képviselőinek bevonása az üzleti döntések meghozatalába annak biztosítására, hogy a határozatok megfelelő mértékben magukba foglalják a munkahelyi biztonság és egészségvédelem, munkaszervezés, képzési igények témaköreit is
- szociális párbeszéd biztosítása a vállalati, ágazati és regionális/nemzeti szinten megfelelő jogi szabályozáson keresztül, és mindezen projektek állami finanszírozását függővé tenni attól, hogy a munkavállalókat és képviselőiket valóban bevonják-e a folyamatba
- a legjobb gyakorlatok megosztása és szinergiák kialakítása a tiszta és intelligens termelési folyamatok terén is

A nemek közötti egyenlőség, a befogadás és a sokszínűség az EU alapértékei közé tartozik. Egy olyan szektorban, ahol történelmileg kiegyensúlyozatlan volt a nemek közötti arány, például a vegyipari ágazatban, akciókkal és kezdeményezésekkel törekedni kell e hiányosságok orvoslására, ezért kiemelt cél növelni a nők arányát az ágazatban. Kutatások alapján a nők nagyobb mértékű bevonása társadalmi és etikai szempontból is helyes, előremutató lépés. Ehhez fontos a méltányosság elvének jó gyakorlatának figyelembevétele is. Kiemelten fontos, hogy a vegyi anyagokkal kapcsolatos ismereteket bővíteni, kommunikálni, oktatni szükséges, és az esélyegyenlőség javítása érdekében az alábbiak megfontolását javasolják:

- Az egyenlőségről szóló 2022-es jelentés eredményeinek nyomán követése a nők részvételével az EU vegyiparában a „**Gyermekek – Gondozás – Karrier**” e-platfommon (<http://www.childrencarecareer.eu/>) – ez az IndustriAll Europe, az ECEG és a FECCIA által megvalósított és az Európai Bizottság által finanszírozott „Nők egyenlő részvétele az európai vegyiparban” projekt része
- A nemek közötti egyenlőségre vonatkozó uniós stratégia további végrehajtása, politikai célkitűzésekkel és intézkedésekkel szükséges 2025-ig előrelépést elérni a nemek közötti egyenlőség felé
- A nők ösztönzése a kémia irányába, és a vegyészeti, akár mérnöki programokra is, felhívni a figyelmet a vegyiparban elhelyezkedés lehetőségeire már középiskolás korban is

Fenti szakmai elvek alapján számítunk a VDSZ elnökségének támogatására, és egyben valamennyi munkavállalói érdekképviselőben résztvevő közreműködésére, a közösség ötleteire, szakmai meglátásaira, hogy a tervezett célok az említett projektlehetőségek megvalósításával minél előbb megvalósulhassanak – a szociális partnerek érdemi együttműködésével.

A VDSZ elnöksége számára összeállította,

Kovács László alelnök – 2023. május